

NYE FOREKOMSTER AF SJÆLDNE FUGLE- ARTER PAA FÆRØERNE

AF

FINN SALOMONSEN

WITH A BRIEF SUMMARY IN ENGLISH

Under Udarbejdelsen af Afsnittet om Fuglene i Værket »Zoology of the Faroes« har jeg samlet en Del nye Meddelelser om sjældne Fugles Forekomst paa Færøerne. De fleste af disse, nemlig alle de Skind, som var samlet i SCHIØLER's Museum eller af P. F. PETERSEN gennem Tiderne er sendt til Zoologisk Museum, men som hidtil ikke er nævnt i Litteraturen, vil blive omtalt i »Zoology of the Faroes« No. LXIV, og der er derfor ingen Grund til at komme nærmere ind paa dem her. De nedenstaaende Oplysninger omhandler imidlertid en Del Fugle, til hvis Forekomst paa Færøerne der knytter sig større Interesse. Oplysningerne er tilstillet mig af Fru PETRA DJURHUUS, Hr. Magister R. HØRRING og Hr. ALWIN PEDERSEN, som jeg beder modtage min hjerteligste Tak.

1. *Philomachus pugnax* (L.).

I September 1934 opholdt en Flok paa 25—30 Brushøns sig paa Nolsø i flere Dage, og 5 Stykker blev nedlagt den 14. September. To af disse blev udstoppet og sendt mig til Bestemmelse. Det viste sig at være to unge ♂♂ med Vingelængderne 180 og 184 mm; det ene Eksemplar var stærkt rødligt i Farven. Begge Brushønsene opbevares i Fru PETRA DJURHUUS' Samling i Thorshavn, i hvilken bl. a. ogsaa det af mig omtalte færøiske Eksemplar af den Europæiske Ibis¹

¹ FINN SALOMONSEN: Om nogle for Færøerne nye eller sjældne Fuglearter. D.O.F.T., XXV, 1931, p. 39.

befinder sig. Brushanen er en sjælden Efteraarsgæst paa Færøerne og er hidtil kun truffet to Gange. 23. September 1882 blev en ung ♂ nedlagt ved Thorshavn¹, og allerede 23. September 1884 blev Brushøns igen truffet ved Thorshavn og to ♀♀ blev skudt udaf en Flok². Et Par andre, nyere Forekomster vil blive publiceret i »Zoology of the Faroes«.

2. *Rhodostethia rosea* (MAGG.).

Efter Meddelelse af Mag. HØRRING blev en Rosenmaage, en gammel Fugl, skudt Efteraaret 1922 paa Nolsø og udstopet af P. F. PETERSEN. Den blev købt af nuværende Direktør HARALD GLÆSEL i København, som Aaret efter foreviste den paa Zoologisk Museum, hvor den blev bestemt som Rosenmaage af HERLUF WINGE. Gennem en Opringning til Direktør GLÆSEL fik jeg oplyst, at Rosenmaagen stadig befinder sig i hans Samling.

Fra Færøerne kendes foruden denne Rosenmaage kun to tidligere sikre Forekomster, nemlig Suderø 1. Februar 1863 og Nolsø Sommeren 1927.

3. *Larus minutus* PALL.

En Dværgmaage ♀ blev skudt 4. November 1931 paa Nolsø, meddeler Fru PETRA DJURHUUS, i hvis Samling i Thorshavn Eksemplaret befinder sig. Jeg har undersøgt Fuglen; det er en ung Fugl i første Vinterdragt. Vingen maaler 223 mm. Det er den 7. Forekomst af Dværgmaage paa Færøerne. De tidligere 6 Fund er opregnet hos SALOMONSEN, *l. c.*, p. 41.

4. *Xema sabini* (SAB.).

En Sabinemaage, meddeler Fru DJURHUUS, blev for nogle Aar siden, sandsynligvis engang indenfor Tidsrummet 1910—1920, fanget ved Thorshavn og holdt i Fangenskab et Stykke Tid, inden den døde. Den blev udstopet af P. F. PETERSEN og blev sidste Aar foræret til Fru DJURHUUS, i hvis

¹ KNUD ANDERSEN: Sysselmand H. C. Müllers haandskrevne Optegnelser om Færøernes Fugle; i Uddrag. Vid. Medd. nat. For. 1901, p. 228.

² H. W. FEILDEN: Addition to the Avifauna of the Færoe Islands. The Zoologist, 3. Series, Vol. X, 1886, p. 487.

Samling den nu befinder sig. Jeg har undersøgt Fuglen, der er en ung Fugl i første Vinterdragt; Vingen er i Fældning (uregelmæssigt p. Gr. af Fangenskabet). Fra Færøerne kendes foruden denne Sabinemaage kun to tidligere sikre Forekomster, nemlig Nolsø 1915 og Vaagø 1918¹.

5. *Hirundo rustica rustica* L.

Forstuesvalen er en ret almindelig, regelmæssig Foraars- og Sommergæst paa Færøerne, i hvert Fald ses flere Individuer aarligt paa Øerne. De ankommer i Begyndelsen af Maj, sommetider allerede i Slutningen af April og bliver paa Øerne Juni Maaned ud; nogle bliver endog hele Sommeren. En Del Fugle er ogsaa set i Slutningen af Juli og i August, en Gang endog i Oktober, men det er i Maj—Juni, at langt de fleste er iagttaget. Der er efter min Mening ingen Tvivl om, at deres Forekomst her skyldes »forlænget Træk«, d. v. s. at Fuglene, hvem Trækimpulsen om Foraaret endnu paavirker, fortsætter et Stykke i Trækretningen efter at have passeret deres Fødested og saaledes om Foraaret kommer længere mod Nord end Ynglepladsen. Efter dette skulde de færøiske Svaler være videretrækkende engelske Ynglefugle. Dermed stemmer ogsaa de for disse opgivne Træktider. WITHERBY² skriver følgende om Foraarstrækket: »main arrival variable, from April 1 to end second week, merging end April into arrival of passage-migrants and continuing to fourth week May. Passage-movements last to end first week June with stragglers in north to end of month.« Altsaa de mod Nord trækkende Fugle ses fra Slutningen af April til langt ind i Juni, og mod Nord iagttages omstrefjende Fugle til Slutningen af Juli. Dette passer altsaa fuldstændig med de Tider, i hvilke Fuglene ses paa Færøerne. Men det forlængede Træk gaar ofte endnu videre, nemlig til Island, hvor Forstuesvalen næsten hvert Aar træffes i Maj eller Juni i den sydlige, særlig sydvestlige Del af Landet³. En

¹ SALOMONSEN, *l. c.*, p. 40.

² H. F. WITHERBY: A Practical Handbook of British Birds. Vol. I, 1920, p. 506.

³ B. SÆMUNDSSON: Zoologiske Meddelelser fra Island, No. XVI; Nogle ornithologiske Iagttagelser og Oplysninger. Vid. Medd. nat. For., Bd. 97, 1934, p. 42.

sjældnen Gang trækker den endnu højere mod Nord, helt op til Grønland, hvor den nu og da er truffet paa den sydlige Del af Øst- og Vestkysten ved Sommertid (ogsaa her i Regelen i Maj—Juni). De Svaler, som nu og da ses i Slutningen af Juli og i August paa Færøerne og som i Antal staar langt tilbage for dem, der er set i Maj—Juni, er enten Ungfugle, der strejfer om, eller Ynglefugle, som allerede er paa Efteraarstræk, eller muligvis Fugle forslaaede af Storm. I en for kort Tid siden udkommet Afhandling omtaler LÖNNBERG¹ det forlængede Træk og angiver det som Aarsag til flere svenske Fugles Indvandring i de sidste Aar, f. Eks. Toplærken, *Galerida c. cristata*, Husrødstjerten, *Phoenicurus ochruros gibraltariensis*, den Sorthalsede Lappedykker, *Podiceps n. nigricollis*, og andre², og uden Tvivl med Rette. Grunden til det forlængede Træk opgiver LÖNNBERG (p. 201) som »fåglarnas instinkt att söka sig lämpliga boplatser«. Det er særligt unge, etaarige Fugle, der saaledes søger ud. Om Aarsagen hertil siger LÖNNBERG, at »det kan vara »överbefolkning» i deras tycke, ont om boplatser och de, som finnas, äro måhända upptagna av den äldre generationen m. l. m. fullständigt«. Efter min Mening er Grunden til, at Fuglene trækker videre i Trækretningen imidlertid ikke at søge i tilfældige Omstrefninger, men i det Forhold, at Trækdriften hos visse Individder stadig er til Stede, naar de ankommer til deres Ynglepladser, og faar dem til at fortsætte Trækket i den Retning, deres Retningssans dikterer dem. Hvis det forlængede Træk skyldes Søgen efter Ynglepladser, vilde Fuglene ikke begive sig ud paa Havet paa en uvis Rejse, hvis Maal (Færøerne eller Island) de ikke engang kan se fra Skotland. Her synes snarere det blinde Instinkt at være det raadende. Naar Trækimpulsen saaledes har ført Svalerne til Færøerne og Island, vilde de sikkert udvide deres Ynglepladser til disse Egne, hvis blot der var Ynglebetingelser til Stede. Imidlertid er de fritflyvende Insekters Mængde for ringe til, at der paa Færøerne kan udvikle sig en Population af luftjagende Insektædere, og Ynglen kan kun finde Sted

¹ EINAR LÖNNBERG: Om förkortad och förlängd flyttning. Fauna och Flora, XXIX, 1934, p. 193.

² Om disse Fugles Indvandringsforhold, jævnfør SALOMONSEN, Bidrag til Kundskaben om Sønderjyllands Fugle. D.O.F.T., XXIV, 1930, p. 35—46.

rent undtagelsesvis. Allerede i Nord-Skotland, paa de Ydre Hebrider, Orkney- og Shetlandsøerne hører det til de meget sjældne Undtagelser, at Svalerne skrider til at yngle, selvom det forlængede Træk her fører mange Forstuesvaler op hvert Aar. Fra Island foreligger et Par ganske enkelte Tilfælde af Ynglen af Forstuesvalen¹. Paa Færøerne yngler den kun overordentlig sjældent. De eneste Oplysninger der foreligger er, at den i Lærer S. NICLASSEN's Liste om Myggenæs' Fugle er opført som »Tilfældig ynglende«², og at Fru Fyrmester SKYLV HANSEN (Myggenæs) i et Brev til Fru DJURHUUS har meddelt, at Forstuesvalen for mange Aar siden har ynglet paa Myggenæs³. Det staar altsaa fast, at den i hvert Fald een Sommer har ynglet paa Myggenæs. Det er derfor meget interessant, at Fru DJURHUUS kan meddele om en ny Yngleforekomst. I 1930 begyndte et Par Forstuesvaler at bygge Rede oppe under Loftet paa en Hølade tæt ved Thorshavn. Pladsen var imidlertid daarligt valgt, og Reden blev ikke fuldendt, men Fuglene byggede ny Rede tæt ved den gamle. Der blev lagt Æg, og der kom Unger, men en Dag blev Moderen ædt af en Kat, og Ungerne døde af Sult. Rederne blev hængende et Par Aar, og Hr. MÜLLER, Høladens Ejer, gjorde saa Fru DJURHUUS opmærksom paa dem. De blev saa nedtaget og befinder sig i Fru DJURHUUS' Samling. Dette er altsaa den anden Gang Svalerne har forsøgt at yngle paa Færøerne.

6. *Podiceps auritus* (L.).

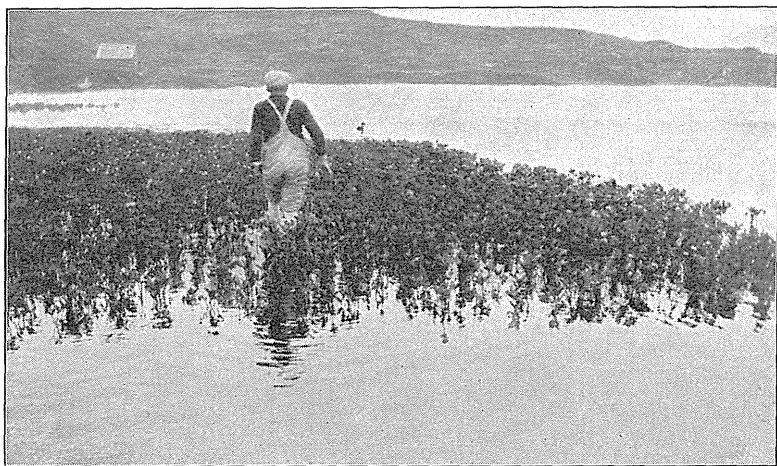
Den Nordiske Lappedykker er en regelmæssig, men faatallig Trækfugl paa Færøerne, som i Maanederne April—Juni besøger Øerne paa Foraarsstrækket og i September—November paa Efteraarsstrækket, paa hvilket den er almindeligere end om Foraaret. Endnu var den ikke kendt som ynglende paa Færøerne, skønt den er almindelig Ynglefugl paa Island. Den nedenstaaende Meddelelse, som skyldes Fru DJURHUUS, og

¹ SÆMUNDSSON, *l. c.*, p. 43.

² KNUD ANDERSEN: Meddelelser om Færøernes Fugle. 5te Række, efter skriftlige Oplysninger fra P. F. Petersen, Nolsø, og S. Niclassen, Myggenæs. Vid. Medd. nat. For., 1902, p. 363.

³ FINN SALOMONSEN: Beretning om en Rejse til Færøerne. D.O.F.T., XXV, 1931, p. 31.

som omhandler det første Tilfælde af dens Ynglen paa Færøerne, maa derfor kunne paaregne en vis Interesse. Den Nordiske Lappedykker har nemlig i Aar (1935) ynglet i Toftevatn paa Østerø. »Der har været talt meget om nogle fremmede Fugle, som havde slaaet sig ned paa Vandet og bygget Rede,« skriver Fru DJURHUUS til mig, »og min Mand og jeg besluttede saa at tage ind til Østerø for at se, hvad det var for Fugle. 25. Maj tog vi saa derhen i Selskab med Navigationskskole-

Fot.: DJURHUUS

Yngleplads for Nordisk Lappedykker, *Podiceps auritus*. Toftevatn, Østerø. Færøerne, 25. Maj 1935. Udenfor Bukkebladsbevoksningen ses den ene af Fuglene.

bestyrer J. P. ANDREASEN, Dr. phil. CHR. MATRAS, Lærer R. LANG og Cand. mag. TH. NYGAARD. Undervejs traf vi Folk, der arbejdede paa Tørv; de var meget interesserede og fortalte, at der var 3 voksne Fugle, en Unge og to Reder. Manden, som jeg talte med, sagde, at der havde været et Par at se i Fjor, og han mente at den tredie Fugl, der holdt sig mere for sig selv ved sin Rede, var Unge fra i Fjor. Den havde haft flere Æg, men de var forsvundne, til Tider var der et Æg i Reden, saa var den tom, og saa kom igen et Æg. Den anden Rede havde 6 Æg, men der var kun set to Unger. Dette kan maaske forklares ved Sildemaagens Nærværelse. Fuglene var meget krigeriske og sloges voldsomt med Vildænderne, som de helt havde fordrevet fra Stedet. Naar Fuglene kom i Affekt,

rejste de Fjerene paa begge Sider af Hovedet. Da vi kom til Rugepladsen, viste den sig at være en lille Mose, et Par Hundrede Kvadratmeter i Udstrækning, bevokset med blomstrende Bukkeblad og skilt fra Land ved nogle faa Meter lavt Vand, saa der let kunde vades derud. Fra Land kunde vi tydeligt se begge Rederne, der var bygget temmelig højt op mellem de blomstrende Bukkeblad. Rederne var tomme, og en Dreng, som vi traf paa Stedet, vadede ud og tog nogle Stumper af Æggeskal til mig (se Fotografiet). Tæt i Yderkanten af Mosen laa de to Fugle et Stykke fra hinanden, den ene med en lille mørk Unge med lysere Bryst. Jeg kendte straks Lappedykkeren, som vi saa ofte har haft til Udstopning hjemme paa Nolsø. Længere nede saa vi saa den tredie Fugl med en langstrakt Genstand i Næbbet. Det saa ud som en Vandplante. Den fløj lavt ind mod Land, og nu for Ungen som en Pil ud imod den og blev fodret, hvorpaa den svømmede tilbage til den anden Fugl, der holdt sig rolig paa samme Sted.«

Man maa haabe paa, at den Nordiske Lappedykker de følgende Aar vil komme igen og yngle ved Toftevatn, saaledes at der kan blive Tale om en virkelig Tilvækst til den færøiske Fugleverden.

7. *Oceanodroma leucorhoa leucorhoa* (VIEILL.).

Berettigelsen, hvormed den Store Stormsvale optages i Listen over Færøernes Fugle, er MÜLLER's Ord om, at den ses nu og da om Sommeren paa Havet udenfor Øerne¹. Da den baade yngler paa Vestmannaøerne og paa de Ydre Hebrider, er den sikkert en regelmæssig eller næsten regelmæssig Gæst paa Færøerne², selvom intet Stykke endnu kendes fra Færøerne. Til min store Overraskelse fik jeg af Hr. ALWIN PEDERSEN Meddelelse om, at en Koloni af den Store Stormsvale var fundet paa Myggenæsholm, altsaa Færøernes vestligste Ø. Oplysningerne skyldes to Færinger, POUL PETERSEN

¹ H. C. MÜLLER: Færøernes Fuglefauna med Bemærkninger om Fuglefangsten. Vid. Medd. nat. For., 1862, p. 60.

² Dette formodes ogsaa af R. HØRRING (Danmarks Fauna, Vol. 30, Fugle II, 1926, p. 48); naar HØRRING imidlertid skriver, at den aarligt viser sig paa Færøerne, er det maaske sandsynligt, men fremgaar ikke af Litteraturen.

og HANS PAULI. Den 18. Juni 1934 besøgte disse Myggenæs-
holm og fandt da de ynglende Store Stormsvale. Ialt fandtes
4—5 Ynglepar. Redehulerne var anbragt ret højt oppe paa
en mod Syd vendt Skraaning og var gravet ind i Grønsværen,
ofte til en Dybde af 75 cm. Dens mindre Slægtning, den Lille
Stormsvale, *Hydrobates pelagicus* (L.), ynglede nedenfor i det
samme Bjerg, i Uren ved Foden af Fuglebjerget. Denne For-
skel i Ynglebiologi er sikkert konstant; i hvert Fald har jeg
baade paa Færøerne¹ og paa Øerne udenfor Wales' Kyst
(sml. D.O.F.T., 1934, p. 160) fundet den Lille Stormsvale
ynglende i Urer eller i forfaldne Stengærder, selvom det vides,
at de ogsaa — som Skraapen og Lunden — kan yngle i
Gange i Grønsværen. Derimod synes den Store Stormsvale at
foretrække at grave sin Redeplads i den tørveagtige Grønsvær,
og ligesom Skraapen og Lunden yngler den sjælden i Urer
eller i Sprækker imellem større Sten. Som et uigendriveligt
Bevis paa, at det drejer sig om den Store Stormsvale,
medbragte Hr. ALWIN PEDERSEN et Æg, som han forærede
til Zoologisk Museum, og som efter de nedenstaaende Maal
at dømme afgjort maa tilhøre den Store Stormsvale.

<i>Oceanodroma l. leucorrhoea</i> (VIEILL.).				<i>Hydrobates pelagicus</i> (L.)			
Lokalitet	Dato	Ægmaal (i mm)		Lokalitet	Dato	Ægmaal (i mm)	
		Lgd.	Br.			Lgd.	Br.
Vestmannøerne	22.7.1896	33	×25	Færøerne	4.6.1896	29	×21
—	22.7.1896	34	×25	—	4.6.1896	29	×21,5
—	13.7.1899	33,5	×24,5	—	11.6.1898	28	×21
—	3.7.1899	33	×24,5	—	1868	28	×22
—	12.7.1904	32	×24	—	21.6.1901	29	×21,5
—	12.7.1903	31	×24	—	1860	28,5	×20
—	12.7.1903	33	×25	—	1860	28	×19,5
				—	1860	26,5	×21
Myggenæsholm	18.6.1934	33,5	×24,5	—	1860	27,5	×21,5

Ægmaalenes Variation er altsaa som følger:

Oceanodroma leucorrhoea: Længde: 31—34 mm (32,8);

Bredde: 24—25 mm (24,6).

Hydrobates pelagicus: Længde: 26,5—29 mm (28,2);

Bredde: 19,5—22 mm (21,0).

¹ SALOMONSEN, 1931, p. 15.

Disse to Maalserier kan sammenlignes med dem hos WITHERBY¹, der har maalt 100 Æg af hver Art:

<i>Oceanodroma leucorhoa</i> :	Længde: 30—36 mm (32,7);
	Bredde: 22,4—25,6 mm (23,9).
<i>Hydrobates pelagicus</i> :	Længde: 25—30,6 mm (27,9);
	Bredde: 19,1—23 mm (21,2).

Disse to af hinanden uafhængigt foretagne Maalinger viser saaledes en ganske god Overensstemmelse; til Trods for WITHERBY'S meget lange Serier gaar de to Arters Maal kun i ringe Grad over hinanden; langt det største Antal Æg vil meget let kunne bestemmes. Ægget fra Myggenæsholm tilhører altsaa ganske givet den Store Stormsval. Myggenæsholm rykker med denne nye Ynglefugl op til at blive den ornithologisk set interessanteste Ø paa Færøerne. Af Stormfugle besidder den hele 3 Arter: Store og Lille Stormsval og Mallemuken (Skraapen er derimod ikke kendt derfra som Ynglefugl)², og den huser de eneste færøiske Ynglekolonier af den Store Stormsval og Sulen.

8. *Dryobates major major* (L.).

Den Store Flagspætte har flere Gange udstrakt sine Strejftog til Færøerne, dog sikkert ikke frivilligt, men snarere ved Vindens Hjælp. Særligt store Invasioner fandt Sted 1861 og 1898. Ogsaa i Aar (1935) er den naaet til Færøerne. I et Brev til mig skriver Fru DJURHUUS, at der var et stort Træk i September, flere blev sendt til Udstopning hos P. F. PETERSEN rundt om fra Bygderne, og et paa Nolsø nedlagt Eksempplar, en ung ♀, befinder sig i Fru DJURHUUS' Samling. Et andet Stykke, en gammel ♂, skudt i Slutningen af September, blev sendt til mig. Vingen maaler 141 mm. Det fortjener forøvrigt at nævnes, at Svingfjerene paa dette Stykke, der har fløjet saa langt, er i Fældning; de inderste Haand-svingfjer er helt nye og friske, Nr. 5 er ret kort og i Vækst,

¹ WITHERBY, *l. c.*, Vol. 2, 1924, pp. 412, 414.

² Den har derimod ynglet paa Myggenæs; i hvert Fald skriver NICLASSÉN i sin Liste over Myggenæs' Fugle (ANDERSEN, 1902, *l. c.*, p. 363) om Skraapen: «Forhen ynglende».

de fire yderste er gamle, slidte Fjer. Stykket befinder sig nu paa Zoologisk Museum.

Summary.

The paper deals with the occurrence in the Faroes of some rare visitors, and with new breeding-records of rare breeding-birds:

1. *Philomachus pugnax* (L.). A flock of 25—30 were observed on Nolsø Sept. 1934. Five specimens were shot Sept. 14th, two skinned. This is the third Faroe record.

2. *Rhodosthetia rosea* (MACG.). One adult bird was shot the autumn 1922 on Nolsø. Previously only two specimens were known from the Faroes.

3. *Larus minutus* PALL. A young ♀ in first winter-plumage was captured Nov. 4th 1931 on Nolsø. This is the 7th Faroe record of this species.

4. *Xema sabini* (SAB.). A young bird in first winter-plumage was caught at Thorshavn sometime between 1910 and 1920. This is the third Faroe record.

The *Rhodosthetia rosea*, above, is kept in a private collection in Copenhagen; all the other above-mentioned birds are kept in the collection of Mrs. PETRA DJURHUUS, Thorshavn.

5. *Hirundo rustica rustica* L. Has bred and reared the young Thorshavn 1930. This is the second breeding-record from the Faroes.

6. *Podiceps auritus* (L.). Has bred and reared the young Toftevatn, Østerø in this year (1935). Previously not known as breeding-bird in the Faroes.

7. *Oceanodroma leucorhoa leucorhoa* (VIEILL.). A colony of 4—5 pairs has settled on Myggenæsholm in 1934, where they breed on a slope, having excavated their breeding-holes in the peaty soil. Measurements of an egg are given. This species was hitherto only known as an accidental visitor to the Faroes, but probably is now constantly breeding in the islands.

8. *Dryobates major major* (L.). An invasion took place Sept. 1935. Birds were reported from many isles. Two specimens (♀ juv. and ♂ ad.) were captured Nolsø. The Faroes were previously invaded by this species about half a dozen times.